Prologus.

Incipit prefatio beati hieronymi pſbri in librum Eſdre.

[V]Trũ difficilius ſit facẽ qđ poſcitis: an negare: [b]necdum ſtatui. Naʒ neqꝫ vobis aliqd impantibꝫ [c]abnuere [d]ſnie eſt: ⁊ magnitudo oneris ipoſiti ita ceruices pmit vt ante [e]ſb faſce ruendũ ſit qꝫ leuandũ. Accedunt ad hoc inuidoꝝ ſtudia: q̃ omne qđ ſcribim⁹ reꝑhendendũ putãt. Et intdum ↄ̃ ſe ↄſcia repugnante publice lacerãt q̃ occulte legunt: intãtum vt clamare ↄpellar ⁊ dicere: Dñe libera aiam meã a labijs iniqs: ⁊ a ligua doloſa. Terci⁹ ann⁹ eſt ꝙ ſemꝑ ſcribitis atꝫ reſcribitis vt eſdre libꝝ ⁊ heſter vobis [f]de hebreo trãſferrã [g]qſi ñ habeatis greca [h]et latina volumina: aut [i]qcqd [k]illud ẽ [l]qđ a nobis vtit̃ [l]ñ ſtati ab oĩbꝫ ↄſpuendũ ſit. Fruſtra ãt: vt ait qdã. [m]niti neqꝫ aliud fatigando niſi odiũ qrere: [n]extreme demẽtie ẽ. Itaqꝫ obſecro vos mi dõmon ⁊ rogatiane chariſſimi: vt priuata lectõe ↄtẽti: libros nõ efferatis in publicum: nec [o]faſtidioſis cibos ingeratis: viteti ſqꝫ eoꝝ [p]ſupcilium: q̃ iudicare tm̃ de alijs: ⁊ ipſi facere nihil nouerũt. Siq aũt [q]frm̃ ſt qbꝫ nr̃a nõ diſplicẽt: his tribuatis exemplar: ãmonentes vt hebrea noĩa qꝝ grandis in h̃ volumine copia ẽ: [r]diſtincte [s]⁊ ꝑ intualla trãſcribant. Nihil eñ ꝓderit emẽdaſſe libꝝ: niſi emẽdatio [t]liberalioꝝ diligentia ↄſuet. Nec queqꝫ moueat: ꝙ vn⁹ a nobis liber [v]edit⁹ eſt. [x]nec apocriphoꝝ tercij ⁊ quarti libri ſomnijs delectet̃: quia ⁊ apud hebreos eſdre neemieqꝫ ſermões in vnum volumen coartant̃: ⁊ que [y]nõ habentur apud illos: nec de viginti quatuor ſenibꝫ [z]ſunt ꝓcul abijcienda. Si quis autem ſeptuaginta

Incipit prologus in librum Eſdre.

[a] V Trum difficilius ſit facere qđ poſcitis. Iſte ꝓlogus ſcribit̃ in librũ Eſdre. q̃ vnic⁹ liber eſt ſicut pñs ꝓlogus manifeſtat. qꝛ apud hebreos eſdre neemieqꝫ ſermones in vno volumie coartant̃ tercius. n. ⁊ q̃rt⁹ liber ab ipo hiero. int̃ apocrypha computat̃. Ordinat̃ ãt iſte lib immediate pt⁹ paralypomenõ ſicut ait hiero. i libro d̃ hebraicꝭ qõib⁹: eo ꝙ ideʒ ſit finis paralypomenon ⁊ ꝑncipiũ hui⁹ libri. hiſtoria ãt thobie ꝑceſſit hiſtoriã iſti⁹ libri. vñ ⁊ qdã thobiam añ eſdram ordinãt. Alioqĩ aũt hiero. i iſto ꝓlogo dõmonẽ ⁊ rogatianum epos ad qꝝ rogatõeʒ librũ iſtũ de hebreo trãſtulit in latinũ. Et pmo aſſignat duo retrahẽtia ipm ne trãſferat librum iſtũ. ſ. opis difficultatem: q̃ tangit in ꝑncipio ꝓlogi: ⁊ inuidoꝝ detractõʒ q̃ tangit ibi. Accedũt ad hoc ⁊c̃. Scđo ponit duo ipm mouẽtia ad trãſferẽdum. ſ. inſtãtem iſtoꝝ epoꝝ petitõʒ: ⁊ trãſlatiõis ſue neceſſitatem: qꝛ tranſlatio antiqua corrupta erat ⁊ diminuta: primũ notat ibi. Terci⁹ annus ⁊c̃. ſcđm ibi. Si quis aũt. lxx. nobis oppoſuerit ⁊c̃. tercio inuehit̃ ↄtra emulos: ⁊ h̃ dupliciter. Primo qꝛ impugnant agnitam veritatẽ. ſcđo quia ꝑ vicium ingratitudinis beneficioꝝ impugnãt auctorem: primũ ibi. Quid interpetẽ laniãt. ſcđm ibi. Porro aliud eſt ſi clauſus qđ dĩ oculis mihi volũt maledicẽ. Quarto ⁊ vltimo dicit ꝙ charitatẽ ipſoꝝ ad ſtudium ꝓuocat⁹ nõ omittet bonũ cõe ꝓpter detractõʒ odium vel timorẽ. ibi. Itaqꝫ licet excedra vel exthetra ſibilet ⁊c̃. His viſ ad obſcuritates accedam⁹. [b] Necdũ ſtatui. i. nõdum cenſui vel iudicaui. naʒ ſtatuo ſtatuis dĩ cenſere. edificare. fabricare. ordinare. ↄſtruere. ponere: Mon. [c] Abnuere. i. recuſare vel refutare. q. d. non eſt fixum in corde meo cõtraire vĩo impio. In modernioꝛib⁹ aũt biblijs legit̃. Naʒ vobis aliqd impantib⁹ ãnuere ſnie ẽ. ⁊ in ſnia in idẽ redit. [d] Snie eſt. i. ſentẽtialr̃ fixum in corde meo: modus eſt loqndi tract⁹ a iudicijs: vbi ratum et fixum eſt qđ ꝑ ſententiam diffinit̃. [e] Sub faſce. i. ſub onere. ⁊ declinatur hic faſcis. vnde faſciculus diminutiuum. [f] De hebreo tranſferam. in latinũ: multi eñ trãſlatõeʒ. lxx. de greco trãſtulerũt in latinũ. [g] Quaſi nõ habeatis greca volumina. i. tranſlationem. lxx. in greco editaʒ.

[h] Et latina. volumĩa trãſlata de trãſlatõe. lxx. aut qſi. [i] Quicqd eſt. i. qntecũqꝫ vtilitatis eſt. [k] Illud ↄſpuendum ſit. i. ab emulis contemnendum. [l] Non ſtatim. poſtqꝫ venerit ad noticiã emuloꝝ. [l] Qđ a nobis vertit̃. i. trãſfert̃. [m] Niti. i. laborare. [n] Extreme. i. maxime. [o] Faſtidioſos. i. ſupbis. tedioſis. faſtidio plenis. faſtidiũ eñ dĩ ſupbia. vel tedium. a faſtidio faſtidis qđ eſt horrere. ſpernere. tedere. [p] Supcilium. i. ſupbiã q̃ notat̃ in ſupcilio ꝑ extollẽtiam oculoꝝ. vñ eccle. xxiij. b. Extollẽtiaʒ oculoꝝ meoꝝ ne dederis mihi. idem. xxvj. b. Fornicatio mulierꝭ in extollẽtia oculoꝝ ei⁹. ⁊ in palpebris illius agnoſcet̃. [q] Fratrum latinoꝝ. [r] Diſticte. vt vnũ diſtinguat̃ ab alio [s] Et ꝑ intualla. i. ꝑ ſpaciũ. vt ſit bonũ ſpaciũ inter ea. [t] Librarioꝝ. i. ſcriptoꝝ q̃ libros ſcribunt. ⁊ ſicut dicit Iſi. in. vj. ethy. librarij idem ⁊ antiqrij vocant̃. ſ. librarij ſunt q̃ ⁊ noua ſcribebant ⁊ vetera. antiqrij q̃ tm̃ mõ vetera. vñ ⁊ nomẽ ſumpſert. Itẽ librarij dicũt̃ venditores libroꝛuʒ. q̃ grece bibliopole dicunt̃: a biblios qđ ẽ liber ⁊ pole qđ ẽ vẽdere. ⁊ declinat̃. hic ⁊ hec bibliopola. [v] Edit⁹. i. cõpoſitus: ab edo dis qđ multa ſignificat. que habent̃ per hos verſus. Emitto. pario. ꝓduco. vel manifeſto. Expono. condo. appono. ꝓfero dico. Verba nouem numero lector tibi denotat edo. [x] Nec apocriphoꝝ. quid ſit apocriphũ ⁊ quot modis dicat̃ inuenies ſupra in ꝑncipio ꝓlogi ſup ieſue. ꝑ h̃ aũt ꝙ apocriphoꝝ ſomnijs dicit videt̃ ꝙ hiero. terciũ ⁊ qrtũ libꝝ eſdre nõ trãſtulit. vñ et antiq biblie nõ hñt eos. Eſdre pm⁹ liber eſt. Et fecit ioſias ⁊c̃. qui cõit̃ ſcribit̃ in modernis biblijs. ſcđs incipit. Liber eſdre ꝓphe ⁊c̃. ⁊ ille breuiſſim⁹ eſt ⁊ quaſi in vno folio ſcriptus. ⁊ forte ꝓpter hoc non fecerat hierony. de comentõʒ. tercius incipit. Anno. xxx. captiuitatis erant in babylone ⁊c̃. vbi enumerat viſiones qſi ꝑ ſomnia ſibi factas. quart⁹ incipit. Ecce loq̃re in aures plebis mee ſmones ꝓphetie q̃s miſero in os tuum ⁊c̃. vbi multa ꝓdicit af futura. ⁊ iſte liber ſatis breuis eſt. de his duob⁹ vltimis fit hic mentio: ꝑ hoc aũt ꝙ dicit ſomnijs videt̃ nõ approbare que in his ſcribunt̃ ⁊ que. ſ. ſic apocrypha. [y] Nõ hñt ⁊c̃. de. xxiiij. ſenioꝛib⁹. i. d. xxiiij. libris q̃ ſunt apud hebr̃. in canone ſcripturaꝝ: qui ſignant̃ ꝑ. xxiiij. ſeniores. apoc. iiij. ſicut ſupra dictum eſt in ꝓlogo galeato. [z] Sunt ꝓcul abijcienda. i. repellẽda ⁊ paruipẽdenda. [a] Qm̃ nazare⁹. ⁊ ceteras auctoritates q̃ hic ponunt̃

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DUESSELDORF

Prologus

vobis oppoſuerit īterp̄tes:
q̄ꝝ exēplaria varietas ipſa
lacerata ⁊ euerſa demōſtrat
nec pōt vtiq̄ʒ verꝫ aſſeri / qđ
diuerſum eſt: mittite euz ad
euangelia in q̄bꝫ multa po
nunt' q̄ſi de veteri teſtam̄to
q̄ apud ſeptuagīta intp̄tes
non hn̄t: velut illud. [a] Qm̄
nazareus vocabit': ⁊ ex egy
pto vocaui filiuz meū: ⁊ vi
debūt in quem ꝯpunxerūt.
multaq̄ʒ alia q̄ latiori opi
reſeruamꝰ. ⁊ q̄rite ab eo vbi
ſcripta ſunt. Cunq̄ʒ p̄ferre
non potuerit: vos legite de
his exemplaribꝫ q̄ nup̄ a no
bis edita: maledicoꝝ quoti
die liguis ꝯfodiunt'. [b] Sʒ vt
ad ꝯpendium veniaʒ: certe
[c] qđ illaturꝰ ſum [d] eq̄ſſimuʒ
eſt. [e] edidi [f] aliq̄d [g] qđ nō hꝫ
in greco [h] aut aliť hꝫ q̄ a me
verſum eſt. [i] Quid interp̄tē
laniant. [k] Introgēt hebre
os: ⁊ ipſis auctoribꝫ [l] tranſ
lationi mee [m] vel arrogent
[n] vel derogent [o] fidem. [p] Por
ro [q] aliud eſt [r] ſi [s] clauſis qđ
dꝫ oculis mihi [t] volunt ma
ledicere / ⁊ nō imitāť grecoꝝ
ſtudiū ⁊ beniuolētiaʒ: q̄ pꝰ
ſeptuaginta trāſlatores iaʒ
xp̄i / euangelio / coruſcante:
[v] iudeos [x] ⁊ hebionitas le
gis / veteris / iterp̄tes. aq̄lā vi
delicet ⁊ ſymmachū ⁊ theo
dotōem ⁊ curioſe legūt: [y] ⁊ p̄
origenis laborē in exaplois
eccleſijs dedicauit. Quanto
magis latini grati eē deberēt
q̄ exultantē cernerēt greci
am a te aliq̄d mutuari. Pri
mū em̄ magnoꝝ ſumptuuʒ
ē ⁊ infinite difficultatis ex
emplaria poſſe hr̄e oīa: dei
de etiā q̄ habuerit ⁊ hebrei
ſmōis ignari ſit: magis erra
būt: ignorātes q̄s e multis
veriꝰ dixerit. Qđ etiā ſapiē
tiſſimo cuidā nup̄ apđ gre
cos accidit: vt ītrdū ſcriptu
re ſenſuz relinq̄ns: vniuſcu
iuſlibet interp̄tis ſeq̄ret' er
rorē. Nos aūt q̄ hebree lin
gue ſaltē p̄uā hēmꝰ ſciam: ⁊
latinꝰ nobis vtcūq̄ʒ ſmo ñ
deeſt: ⁊ đ alijs magis poſſu
mꝰ iudicare. ⁊ ea q̄ ipſi intel
ligimꝰ in nr̄a lingua ꝓmere
Itaq̄ʒ lʒ hydra ſibilet. [z] vi
ctorq̄ʒ [a] ſynō incēdia iactet
nunq̄ʒ meū iuuāte xp̄o ſile
bit eloq̄um: etiaʒ p̄ciſa lin
gua balbutiet. Legāt q̄ vo
lunt: qui nolūt: abijciant.
[b] Euentilent apices: [c] lr̄as
calūnient'. Magis vr̄a cha
ritate p̄uocabor ad ſtudiū
q̄ illoꝝ detractione ⁊ odio
deterrebor.

Explicit p̄fatio.

inuenies. s. in illo p̄logo. ſ. Deſiderij mei ⁊c. an̄ mediuʒ.
b Sʒ vt ad ꝯpendium veniā. i. breuiter eos ꝯfutē. vide
in opuſculo de vocabulis biblie q̄liter exponit' ꝯpendiū.
c Quod illaturꝰ ſum. i. dicturꝰ vel ꝯcluſurꝰ. naʒ infer
re dꝫ ꝯcludere. d Equiſſimū eſt. i. iuſtiſſimū. q2 nemi
derogat' ⁊ plene ve
ritas indagat'. ſ. in
quirēdo. Aut ego.
e Edidi. i. dixi.
f Aliq̄d in tranſ
latione mea.
g Quod nō hꝫ in
greco. ſm. lxx.
h Aut aliť hꝫ q̄
a me ꝯſum eſt. ⁊ ſi
nihil mutaui.
i Quid interpre
tem laniant. detra
hendo.
k Introgent he
breos. vtꝝ hn̄ ad
didi: ⁊ ſic inq̄ſita
veritate.
l Trāſlatōi mee
ſi qt aliq̄d addidi.
m Vel arrogēt
. i. attribuant.
n Vel derogent
. i. detrahant ſi inſi
deliter: ſʒ certe non
ſolum trāſlatōꝫ vi
tup̄ant: ſʒ etiaʒ me
ip̄m maledictis im
pugnant ⁊ hoc eſt
qđ ſequit'.
o Fidē. i. credu
litate ipſi lectores
mee tranſlatōni. ſi
. ſ. fideliť tranſtuli.
p Porro. i. certe
q Aliud eſt. in q̄
ipſi offendunt.
r Si. p̄ quia.
s Clauſis oculis
qđ dꝫ in vulgari ꝓ
uerbio. i. ñ habito
reſpectu ad verita
tem quā docui. vel
ad bn̄ficia q̄ eis ex
hibui. ſ. transferen
do tot libros.
t Volūt mihi ma
ledicere. i. mala de
p̄ſona mea dicere
q̄ tantuʒ laboraui
p̄ cōi vtilitate.
v Iudeos. natōe
x Et hebionitas. ſecte p̄feſſione. Hebionite q̄dam fue
rūt heretici de quibꝰ dicit euſebiꝰ in. iiij. li. eccliaſtice. hiſt.
Hebioneos demō decepit: q̄ interp̄tat' paupes. vere em̄
paupes ſunt ⁊ egeni in ſcia glorie xp̄i: q̄m q̄dem eū ſolum
hoiem putant: ⁊ p̄fectū vite ac v̄tutis viꝝ iuſtū effectuʒ.
cōi etiam natiuitate ex viro ⁊ femina p̄creatū: cuſtodien
dam vō cenſent legis obſuātiaʒ. nec ſufficere ad ſaluteʒ
xp̄i eſtimāt fidem ⁊c. Iſi. in. viij. ethy. vbi agit de hereſibꝰ
xp̄ianoꝝ. ponit eandem ſniaʒ. s. in p̄logo ſup ioſue vltra
mediū inuenies ſatis de origene: aq̄la ſymmacho ⁊ theo
dotōe: vbi exponit' qđ h dꝫ. y Et p̄ ori. laborē ⁊c. ex
cetra ſp̄ēs q̄daʒ de q̄ dicit Iſi. xij. ethymo. Hydra draco
eſt multoꝝ capitū. q̄lis fuit in lerna palude p̄uīcie archa
die: hec latine excetra dꝫ: q̄ vno ceſo tria capita excreſce
bāt: ſʒ hoc fabuloſum ē. naʒ ꝯſtat hydram locū fuiſſe euo
mētē aq̄s vaſtātes ciuitatē vicinā: in q̄ vno meatu clau
ſo multi erumpebant: qđ hercules vidēs loca ipſa ex
uſſit. ⁊ ſic aq̄ clauſit meatꝰ. nā hydra ab aq̄ dicta e. hy
dor grece aq̄ latine. ⁊ inde dꝫ hydra. ſ. ſp̄ens aq̄ticus.
Ouidiꝰ metamorphoſeos. ix. loquit' de hydra di. Vul
neribꝰ fecunda ſuis erat illa. nec vllū. De comitū nu
mero caput eſt
impune reciſuʒ.
Qui gemio cer
uix herede valē
tior eēt. Idē in
codē. Nec p̄fu
it hydre creſcē
p̄ dampnū gemi
naſq̄ʒ reſumere
vires. Et nō q̄
in aliq̄bꝰ libꝛis
ſcribit'. excedra
p̄ d. ⁊ tunc ethy
mologizat' q̄ſi
excelſa hydra. i
aliq̄bꝰ ſcribit' p̄
t. iux ethymolo
giā Iſi. ⁊ tūc dꝫ
excetera. q̄ſi ex
ceſo tria: ⁊ iſta
lr̄a ꝯmunior eſt
⁊ hꝫ mediaʒ ſyl
labam nāliter ꝓ
ductam. excetre
aūt ꝯpat emulū
ſuū p̄pē detracti
onis ſibilum. ⁊
q2 alijs infundit
emulatōnis ve
nenum.
a Synon. q̄
dam fuit p̄ditor
cuꝰ inſidijs ca
pta fuit troia ⁊
deſtructa: naʒ cū
greci p̄. x. ānos
ciuitatem obſe
diſſent eaʒ cape
ñ valētes equū
ligneū imēſe ſta
ture fecerunt: et
armatis militi
bus eū impleue
runt: ſynon vō
fingens ſe timo
re mortis de gre
coꝝ caſtris effu
giſſe: aſſecuratꝰ
a troianis: ſi ſe
creta eis pande
ret danaoꝝ. mē
titꝰ eſt eis illum
equum in honore palladis fuiſſe factum. ⁊ q̄ ideo tan
te eſſet magnitudinis: ne poſſet intrare portas ciuita
tis: q2 ſi intraret: nunq̄ʒ ciuitas capi poſſet: cuiꝰ verbis
ſeducti: portas fregerūt. ⁊ ita equum introduxerunt.
ſynon autē illa nocte cum dormirent troiani. aperuit
oſtiola equi: ⁊ incluſi milites exierūt ⁊ ciuitatem cepe
runt: ſicut in ſecūdo libro virgilij eneidos plenius reci
tat': ⁊ ideo dicit'. z Victorq̄ʒ. cui ꝯpat emulum ſu
um detractionis incendia iacientem. b Euentilēt
apices. i. lr̄as: euentilare dꝫ ad ventum diſp̄gere. p̄q̄
cere. exq̄rere. excutere. inueſtigare. diſcutere. ⁊ in iſtis
duabus ſignificationbus pōt accipi hic. licet in omni
bus bene poſſet exponi. c Lr̄as calumnient'. falſo
criminent'. calumniator em̄ dicit' falſi criminis accuſa
tor. cetera plana ſunt.

Explicit qualiſcūq̄ʒ expoſitio iſtius p̄logi.